

EDWARD RUTHERFURD

LONDEN

ROMAN VAN EEN STAD

De Fontein

INHOUD

	Woord vooraf	15
1	De rivier	17
2	Londinium	53
3	Het kruis	89
4	De Veroveraar	131
5	De Tower	161
6	De Heilige	208
7	De mayor	239
8	Het bordeel	284
9	London Bridge	321
10	Hampton Court	395
11	The Globe	444
12	Het vuur Gods	491
13	De grote brand van Londen	552
14	St.-Paul	574
15	Gin Lane	612
16	Lavender Hill	650
17	Het Chrystal Palace	709
18	De Cutty Sark	734
19	De suffragette	764
20	De Blitz	797
21	De rivier	822
	Dankbetuiging	829

HOOFDSTUK 1

De rivier

Vierhonderd miljoen jaar geleden, toen de werelddelen nog totaal anders waren geordend, maakte het eiland deel uit van een kleine landtong aan de noordwestkust van een enorm, vormeloos grondgebied. Dit troosteloze uitsteeksel dat tot ver in de Grote Oceaan reikte, was geheel verlaten. Er kropen geen schepselen over het land, er waren geen vogels in de lucht en de zee werd nog niet bevolkt door vissen.

In dit verre verleden liet de terugtrekkende zee in de zuidoosthoek van de kaap een kaal land achter dat bestond uit een dikke plaat donkere leisteen. Daar lag het, stil en verlaten als het oppervlak van een nog niet ontdekte planeet, hier en daar onderbroken door ondiepe plassen. Onder deze leisteenplaat had, diep onder het aardoppervlak, een opwaartse druk van latere datum een geleidelijk oplopende bergrug van zo'n zeshonderd meter hoogte doen ontstaan, die als een enorme golfbreker dwars over het land liep. Zo zou deze plek nog lang blijven, grijs en stil, ongekend als de leegte voor de geboorte.

In de acht daaropvolgende geologische perioden, waarin de werelddelen verschoven, de meeste gebergten werden gevormd en er geleidelijk leven ontstond, bleef de plaats waar de leistenen bergrug lag voor verdere bewegingen van de aarde gespaard. Maar de zeeën kwamen en gingen er regelmatig. Sommige ervan waren koud, andere warm. Allemaal bleven ze er vele miljoenen jaren, en telkens lieten ze een laag bezinksel van honderden meters dik achter, zodat op het laatst de leistenen bergrug niettegenstaande zijn hoogte gelijkmatig werd overdekt en zijn bestaan werd vergeten.

Nadat er leven op aarde was ontstaan, haar oppervlak was bedekt met planten en het water wemelde van de schepselen, voegde de planeet nog meer lagen toe aan het nieuwe, organische leven dat ze had voortgebracht. Een grote zee, die verdween in de tijd dat de dinosau-

riërs uitstierven, liet zo'n enorme hoeveelheid bezinksel van vis en plankton achter, dat een daaruit ontstane krijtlaag van honderd meter dik grote delen van het zuiden van Engeland en het noorden van Frankrijk bedekte. Op deze manier ontstond een geheel nieuw landschap op de plaats waar de oude bergrug lag begraven.

Het land kreeg een heel ander aanzien. Terwijl er andere zeeën kwamen en gingen, en uitgebreide rivierenstelsels vanuit het binnenland dit deel van de landtong uitsletten, ontstond in de krijtlaag een ondiep dal van twintig kilometer breed, dat in het noorden en zuiden werd begrensd door bergkammen en in het oosten uitmondde in een grote V. Verdere overstromingen lieten nog meer bezinksel zoals grind en zand achter, en een daarvan, een tropische zee, liet een dikke laag zacht bezinksel achter dat de naam 'Londense klei' zou krijgen. Latere overstromingen zouden op hun beurt weer bezinksel achterlaten, waardoor er nieuwe, kleinere bergkammen in het V-vormige dal ontstonden. Zo zag Londen er een miljoen jaar geleden uit.

De mens bestond nog niet: hoewel hij een miljoen jaar geleden al op twee benen liep, bezat hij nog altijd de hersenen van een aap. Voor zijn verschijnen zou er nog één belangrijk proces moeten plaatsvinden: de ijstijd.

Niet het ontstaan van ijsslagen veranderde het land, maar hun verdwijnen. Telkens als het ijs smolt, zwollen de rivieren en trokken enorme gletsjers als trage, geologische bulldozers over het land, holden de dalen uit, vlakten de bergen af en sleepten het grind mee dat de bodem van de rivieren bedekte.

Dit kleine noordwestelijke uitsteeksel van het grote Euraziatische gebied werd slechts gedeeltelijk door het ijs bedekt. De ijswal kwam uiteindelijk, een half miljoen jaar geleden, aan de noordkant van het V-vormige dal tot stilstand. Dit had belangrijke gevolgen. In die tijd stroomde er namelijk vanuit het midden van de landtong en aan de noordkant van het V-vormige dal een grote rivier naar het oosten. Toen het oprukkende ijs de loop van het woest kolkende water blokkeerde, zocht het een andere route. Op zo'n vijftig kilometer ten westen van de plaats waar de leistenen plaat lag, een plek die nu Goring Gap heet, zat er een zwakke plek in de krijtlaag, waarna het water verder oostwaarts stroomde door het V-vormige dal, dat er als het ware voor geschapen leek. Zo ontstond de nieuwe rivierbedding.

In die periode moet de mens zijn verschenen. Wanneer precies we-

ten we niet. Zelfs toen de rivier zich al een weg door Goring Gap had gebaad, moest de neanderthaler zich nog ontwikkelen. Pas in de late ijstijd, een kleine honderduizend jaar geleden, verscheen de mens zoals we die nu kennen. Toen de ijswal het veld ruimde, vond de mens eindelijk zijn weg naar het dal.

Een kleine tienduizend jaar geleden overstroomde het water van de smeltende ijskap de vlakke ten oosten van de landtong. Vervolgens brak het water in een grote J-vorm door de krijtlaag aan de basis van de landtong heen en stroomde uiteindelijk door een smalle geul westwaarts in de Atlantische Oceaan. Zo werd deze kleine landtong na de overstroming, als een soort noordelijke ark van Noach, een eiland – vrij, maar voor altijd verankerd voor de kust van het grote werelddeel waartoe het zo lang had behoord. In het westen lag de Grote Oceaan, in het oosten de koude Noordzee, en in het zuiden, waar de krijtrotsen op het vasteland uitkeken, het smalle Kanaal. Zo ontstond het door de noordelijke zeeën omspoelde Britse Eiland.

Sindsdien leidt het grote V-vormige dal niet meer naar de oostelijke vlakke, maar naar open zee. De zo ontstane riviermonding heeft een bijzonder kenmerk. Bij hoogwater wordt niet alleen de uitstroming van het rivierwater afgeremd, maar stroomt het zeewater zelfs een flink eind in omgekeerde richting door de steeds smaller wordende trechter de rivier in, waarna het bij laagwater weer snel naar zee stroomt. Het resultaat is een krachtig getijdeverloop in de lagere gedeelten van de rivier met een niveauverschil van ruim drie meter.

Tijdens het ontstaan van het eiland woonden er al mensen, en in de daaropvolgende duizend jaar staken andere mensen de smalle, maar zeer gevaarlijke zee naar het eiland over. In die tijd begon de menselijke geschiedenis pas echt.

54 NA CHRISTUS

Vijfenvijftig jaar voor de geboorte van Christus, aan het eind van een koude, heldere lentedag, stond een menigte van zo'n tweehonderd mensen in een halve cirkel bij de oever van de rivier op het aanbreken van de dag te wachten. Het was inmiddels tien dagen geleden sinds het onheilspellende bericht was gekomen.

Voor hen, aan de rand van het water, stond een groepje van vijf per-

sonen. Ze stonden er zo zwijgzaam en roerloos in hun grijze gewaden dat ze voor evenzoveel stenen konden worden aangezien. Dit waren de druïden, en ze stonden op het punt een ceremonie te beginnen die, zo hoopten ze, het eiland en hun wereld van de ondergang zou redden.

Onder degenen die zich op de oever hadden verzameld, waren er drie die los van hun hoop of vrees wat betreft de verwachte dreiging, een persoonlijk en verschrikkelijk geheim koesterden. De eerste was een jongen, de tweede een vrouw, en de derde een zeer oude man.

Overal langs de rivier bevonden zich heilige plaatsen, maar nergens was de geest van de rivier zo duidelijk aanwezig als op deze stille plek. Hier ontmoetten de zee en de rivier elkaar. Stroomafwaarts meanderde de rivier door de wijde, moerassige vlakke tot ze zo'n zeven kilometer verder naar het oosten in de lange trechter van de riviermonding en vervolgens in de koude Noordzee uitkwam. Stroomopwaarts slingerde de rivier zich langs fraaie bossen en weelderige weiden. Maar hier, tussen twee grote lussen, stroomde het water in een vier kilometer lange, majestueuze bocht naar het oosten.

Het was eb. Bij vloed, als de zee de stroom keerde, was de rivier wel duizend meter breed, maar bij eb slechts een kleine driehonderd meter. In het midden van de rivier, halverwege de zuidelijke oever waar de moerassen eilandjes vormden, was een enkele landtong van kiezels, die bij vloed in een eiland veranderde. De kleine groep mensen was bijeengekomen op het hoogste punt van deze landtong. Tegenover hen, op de noordoever, lag het nu verlaten plaatsje Londinos.

Londinos. Zelfs in het ochtendgloren was het silhouet van deze vroege nederzetting goed te zien: twee lage, afgevlakte kiezelheuvels van zo'n vijftieng meter hoog, die zij aan zij boven de rivier uit rezen. Tussen beide heuvels stroomde een beek. Links, onder aan de westflank, stroomde een breder water in de rivier, zodat de noordoever daar werd onderbroken.

Op de oostheuvel had ooit een kleine versterking gestaan waarvan de lage aarden wal als uitkijkpost kon worden gebruikt om te zien of er schepen de rivier op kwamen varen. De westelijke heuvel werd nog wel eens door de druïden gebruikt als ze ossen wilden offeren.

Dat was alles wat restte: een verlaten nederzetting, een heilige plaats. De stammen hadden zich inmiddels in het noorden en het zuiden gevestigd. De grote hoofdman Cassivellaunus heerste over de stammen

in de grote oostelijke gebieden boven de riviermonding. Op het lange schiereiland dat ze Kent noemden, ten zuiden van de riviermonding, woonde de stam van de Cantii. De rivier vormde de grens tussen beide gebieden, en Londinos vormde een soort niemandsland.

Niemand wist waar de naam Londinos vandaan kwam. Sommigen zeiden dat er een man had gewoond die zo heette, anderen opperden dat de naam verwees naar de kleine versterking op de oostelijke heuvel.

Vanaf de riviermonding blies een koude wind over de rivier. Het rook er vaag naar modder en wier. Het licht van de morgenster nam af, en de heldere nachtlucht maakte plaats voor het bleekblauw van de dageraad.

De jongen rilde. Hij had daar zeker al een uur gestaan en had het koud. Zoals de meesten die daar stonden, droeg hij een eenvoudig wollen kleed dat tot op de knieën reikte en om het middel met een leren riem bijeen werd gehouden. Naast hem stonden zijn moeder, met een peuter in haar armen, en zijn zusje, de kleine Branwen, die hij bij de hand hield, want bij dit soort gelegenheden was het zijn taak op haar te letten.

Hij was een vlotte, moedige knaap die, zoals de meeste van zijn Keltische verwanten, donker haar en blauwe ogen had. Hij heette Segovax en was negen jaar oud. Wie hem wat beter bekeek, zou nog twee bijzondere kenmerken aan zijn uiterlijk hebben waargenomen. Zo had hij een witte haarlok op zijn voorhoofd, alsof iemand er verf op had gedept. Zulke erfelijke kenmerken hadden heel veel bewoners van de dorpen langs de rivier. 'Je hoeft je niet ongerust te maken,' had zijn moeder gezegd, 'heel veel vrouwen beschouwen het als een teken van geluk.'

Het tweede kenmerk was veel vreemder. Als de jongen zijn vingers spreidde, zag je dat er tussen zijn vingers tot aan de eerste knokkel een dun laagje huid zat, te vergelijken met de zwemvliezen van een eend. Ook dat was een erfelijke trek, hoewel het niet bij elke generatie voorkwam. Het was alsof in de oertijd een gen van een visachtige voorouder had geweigerd zijn waterlievende karakter te loochenen en dit rudimentaire overblijfsel was blijven overdragen. En met zijn grote ogen en gedrongen gestalte deed de knaap inderdaad wel een beetje aan een kikker of vergelijkbaar waterdier denken.

Ook zijn grootvader had dit kenmerk gehad. ‘Maar als zuigeling hebben ze het teveel aan huid bij hem weggesneden,’ had Segovax’ vader zijn vrouw verteld. Ze kon de gedachte aan het mes niet verdragen, en daarom werd er niets aan gedaan. De jongen zat er niet over in.

Segovax bekeek zijn familie: de lieve Branwen met haar driftbuien; de peuter in zijn moeders armen, een jongetje dat net begon te lopen en zijn eerste woorden brabbelde; zijn moeder, die bleek zag en de laatste tijd ongewoon afwezig was. Hij hield veel van ze. Toen hij langs de druïden keek, verscheen er een glimlach op zijn gezicht. Aan de rand van het water lag een eenvoudig vlot, en daarnaast stonden twee mannen. Een van hen was zijn vader.

Ze leken op elkaar, vader en zoon. Dezelfde witte haarlok, dezelfde grote ogen. Zijn vader, wiens gezicht zo gerimpeld was dat het leek of het geschubd was, had een eerbiedwaardig voorkomen. Hij was zijn gezin zo toegewijd, wist zo veel van de rivier en was zo handig met zijn netten, dat de plaatselijke bevolking hem als vanzelfsprekend de Visser noemde. En hoewel Segovax zich realiseerde dat andere mannen fysiek sterker waren dan deze stille man met zijn kromme rug en lange armen, was niemand vriendelijker en toegewijder dan hij. ‘Hij mag dan sullig lijken,’ zeiden de mannen uit hun dorp, ‘maar de Visser geeft zich nooit gewonnen.’ Segovax wist dat zijn moeder zielsveel van hem hield. En ook Segovax was dol op hem. Dat was dan ook de reden waarom hij de vorige dag een gedurfd plannetje had bedacht dat hem, als het zou lukken, waarschijnlijk het leven zou kosten.

Nu begon de gloed aan de einder te zinderen. Over een paar minuten zou de zon opkomen, en zou vanuit het oosten een schitterend spel van flikkerende stralen over het water dansen. De vijf druïden begonnen met hun gezicht naar de menigte op lage toon te zingen. Op een teken van een van hen kwam er vanuit de menigte een krachtig gebouwde gestalte naar voren. Zijn prachtige groene mantel, gouden ornamenten en trotse houding wezen erop dat hij een vooraanstaand edelman was. In zijn hand hield hij een plat, rechthoekig voorwerp, waarvan het gepolijste oppervlak zacht glansde in het opkomende licht. Hij gaf het object aan de druïde met de lange witte baard, die het middelpunt van het groepje vormde.

De druïden keerden zich naar de zinderende einder, en de oudste van hen stapte op het vlot. Op hetzelfde moment stapten ook Segovax’

vader en de andere man op het vlot, waarna ze het met lange stokken naar het midden van de brede stroom boomden. Terwijl het vlot wegvoer, brachten de druïden een diep, monotoon geluid voort, dat mysterieus aanzwol en zich ver over het water verplaatste.

Nu verscheen de zon zelf, een grote rode boog aan de einder die al snel groter werd en de rivier een gouden gloed gaf. De vier achtergebleven druïden, waarvan de schaduwen tot tussen de wachtende menigte vielen, leken plotseling wel reuzen.

Het vlot met de hoofddruïde, dat door de twee mannen met hun lange stokken op koers werd gehouden, had het midden van de rivier bereikt. Op de noordoever baadden de beide lage heuvels in het rode zonlicht. Nu hief de lange druïde op het vlot het metalen voorwerp tot boven zijn hoofd, zodat het de stralen van de zon weerkaatste. Het bleek een bronzen schild te zijn.

Hoewel de meeste wapens op het eiland van ijzer werden gemaakt, gebruikte men het oudere en makkelijker te bewerken brons voor ceremoniële wapens zoals dit schild. Aan het maken van zulke wapens werd veel zorg besteed. En het was inderdaad een meesterwerk, door Cassivellaunus zelf geschonken en voor dit doel meegebracht door een van zijn betrouwbaarste mannen. Het schild met zijn ingewikkeld patroon van krullende lijnen en ingelegde edelstenen was een schitterend voorbeeld van de Keltische metaalbewerking waar het eiland zo bekend om stond. Het was het kostbaarste wat de eilandbevolking zijn goden kon schenken.

De druïde wierp het schild met een grote boog over het water, waarna het in de zonovergoten rivier verdween. Toen de rivier het offer zonder protest aanvaardde en stil zijn weg vervolgde, ging er een diepe zucht door de menigte. Maar voor het oog van de druïde gebeurde er iets vreemds. In plaats van te verdwijnen bleef het bronzen schild zacht glanzend vlak onder het wateroppervlak drijven.

De oude man was hoogst verbaasd, maar begreep al gauw de reden voor dit verschijnsel. Het metaal was uiterst dun geslagen en met hout verstevigd. Zolang het hout van het ceremoniële schild nog niet van water was doortrokken, zou het er blijven drijven, slechts bedekt door een dun laagje water. De oude man keek toe en vroeg zich af wat het te betekenen had. Was het, gezien het dreigende gevaar, een goed of een slecht teken?

De dreiging ging van Rome uit en heette Julius Caesar.

In de duizenden jaren die op de ijstijd waren gevolgd, hadden vele volkeren zich een plaats op het eiland veroverd. Jagers, eenvoudige boeren, de bouwers van tempels zoals Stonehenge en, in recentere tijd, stammen die tot de grote Keltische cultuur van Noordwest-Europa behoorden. Het leven van de eilandbewoners, met hun bardische poëzie en rijke folklore, was niet onaangenaam. Ze woonden in grote, ronde, met riet afgedekte hutten. De grotere nederzettingen waren omgeven door palissades of aarden wallen. Ze verbouwden gerst en haver, hoedden vee, dronken bier en een sterke honingwijn. Verborgen achter de mist van het noorden behield het eiland zijn eigen karakter.

Maar toen dook er in de klassieke wereld een van de grootste avonturiers uit de geschiedenis op: Julius Caesar. Julius wilde over Rome heersen, en daarvoor moest hij veroveringen maken. Met dat doel was hij onlangs met zijn legers naar het noorden getrokken, helemaal tot aan het Kanaal, en had hij de grote Romeinse provincie Gallië gesticht. Nu richtte zijn oog zich op het nog noordelijker gelegen mistige eiland.

Caesar was er het jaar daarvoor al een keer geweest. Met een klein leger, dat voornamelijk uit infanterie bestond, was hij aan de voet van de witte rotsen van de Engelse zuidwestkust geland. De Britse hoofdmannen waren gewaarschuwd. Maar hoe moedig de Keltische strijders ook waren, tegen de gedisciplineerde Romeinse troepen konden ze nauwelijks op. Toch wisten ze de Romeinen te paard en met strijd-wagens een paar keer te verrassen. Bovendien werd Caesars vloot door een storm zwaar beschadigd. Na een reeks schermutselingen in de kuststreek verliet Caesar met de zijnen het eiland; de hoofdmannen triomfeerden. De goden hadden hun de overwinning gebracht. Toen zij door vluchtelingen werden gewaarschuwd dat het slechts om een verkenning was gegaan, wilden de meeste Britten het niet geloven. Er deden geruchten de ronde dat er een nieuwe vloot werd gebouwd. Er zouden niet minder dan vijf legioenen en tweeduizend ruiters onder Caesars commando staan. Tien dagen geleden was er een boodschapper van de hoofdmannen door Londinos gekomen. Zijn boodschap was kort en duidelijk geweest: 'Caesar is in aantocht.'

Toen het offer was volbracht, verspreidde de menigte zich. De vier druiden vertrokken: twee naar het land ten zuiden en twee naar het land ten noorden van de rivier. De druïde die het offer had gebracht,

zou door Segovax' vader naar zijn drie kilometer stroomopwaarts gelegen woning worden geroeid. Toen de priester zwijgend afscheid van de menigte had genomen en in de boot wilde stappen, had hij zich nog een keer omgedraaid en naar de vrouw gekeken. Heel even maar. Daarna had hij de eenvoudige visser het teken gegeven dat ze konden vertrekken.

Heel even, maar lang genoeg. Cartimandua beefde. Ze zeiden dat de oude man alwetend was. Dat kon wel eens waar zijn. Met de peuter op haar heup duwde ze Segovax en Branwen voor zich uit naar de plek waar de paarden stonden te grazen. Zelf vond ze dat ze juist handelde. Ze nam haar gezin in bescherming. Ze deed immers wat er van haar werd verwacht? Toch slaagde ze er niet in het vreselijke schuldgevoel en de angst van zich af te zetten. Was het echt mogelijk dat de oude druïde, die nu door haar man naar zijn woonstee werd geroeid, van haar geheim op de hoogte was? Bij de paarden wachtte ze een paar minuten tot de afgezanten van de opperhoofdman verschenen. Ook de edelman was erbij. Toen hij haar zag, bleef hij even staan.

De jonge Segovax bekeek de edelman met belangstelling, want dit was de man die de druïde het schild had overhandigd. Het was een forse man met een volle, zwarte baard, harde, oplettende blauwe ogen en de houding van nietsontziende autoriteit. Onder zijn groene mantel droeg hij een met vossenbont afgezette tunica. Om zijn nek droeg hij een zware *torque* – de Keltische gouden halsband – een teken van zijn hoge rang.

Het was niet de eerste keer dat de jongen hem zag. Deze machtige leider had de streek de laatste maand al tweemaal bezocht, waarbij hij in het dorp tegenover Londinos had overnacht. 'Zijn jullie gereed?' had hij de mannen na het inspecteren van hun wapens gevraagd. 'De grote Cassivellaunus denkt erover zijn troepen in deze omgeving te verzamelen. Ik heb de leiding over de aanleg van de verdedigingswerken.' Nu kwam Segovax' moeder, die Branwen bij haar zoon achterliet, naar voren om hem aan te spreken.

Terwijl ze naar hem toe kwam, nam de edelman haar bedachtzaam op. Uit gewoonte schatte hij haar seksuele potentie. Ze was een opvallende verschijning met ravenzwart haar dat tot over haar schouders viel. Haar lichaam was rank en statig, maar ze had flink ontwikkelde borsten. Hij was zich bewust van de enigszins uitdagende manier waarop ze liep. Zou ze altijd zo lopen, of deed ze het om hem?

‘Wat is er?’ vroeg hij op barse toon.

‘Geldt onze overeenkomst nog?’

Hij keek naar de kinderen en vervolgens naar haar man, die in zijn boomstamkano de druïde naar huis roeide. Ze waren al een heel eind de rivier op. Haar man wist van niets. Zijn blik richtte zich weer op haar.

‘Ik heb toch ja gezegd?’

‘En wanneer?’ Ze leek opgelucht, maar nog steeds bezorgd.

Hij haalde zijn schouders op. ‘Geen idee. Binnenkort.’

‘Hij mag het niet weten.’

‘Als ik bevelen geef, worden ze opgevolgd.’

Cartimandua ging weer naar haar kinderen, die haar geheim niet deelden, maar het gauw genoeg zouden weten. Er overviel haar een nog verschrikkelijker gedachte. Zouden ze dan nog wel van haar houden?

Segovax wachtte het hele voorjaar. Elke dag verwachtte de jongen de komst van boodschappers op schuimbekkende paarden, en ’s nachts keek hij naar de sterren en vroeg zich af wat er zou gebeuren. Zouden ze nu de zee oversteken? Er kwam echter niemand. Van tijd tot tijd bereikten het dorp geruchten over voorbereidingen, maar de verwachte invasie bleef uit. Het was alsof de oude rust op het eiland was hersteld.

Het dorp waar het gezin van Segovax woonde was schitterend gelegen. Binnen een omheining van gevlochten twijgen stond een zestal ronde hutten met rieten daken, twee stallen voor het vee en een aantal voorraadschuren op palen. Het dorp stond niet op het eind van de landtong, waar de druïde had gestaan, maar zo’n veertig meter landinwaarts. Bij hoog water, als de landtong een eiland werd, werd het dorp van het land gescheiden, maar dat vond niemand een probleem. Integendeel. Toen de plek generaties geleden voor het eerst werd bewoond, werd deze waterscheiding juist als een voordeel beschouwd. De landtong zelf, die net als de heuvels op de andere oever uit kiezels bestond, was stevig en droog. En met het warmere lenteweer viel een deel van het moeras langs de zuidoever droog. Daar graasden dan de paarden en het vee; Segovax speelde er met de andere kinderen in weiden vol dotters en sleutelbloemen. Maar de landtong was vooral een uitstekende plek om te vissen.

‘Mensen die hier wonen,’ had zijn vader gezegd, ‘zullen nooit hon-

ger lijden. De rivier zal hen altijd voeden.' Soms zat Segovax na het uitzetten van de netten met zijn vader aan het water en dan keken ze urenlang naar de heuvels op de andere oever. Doelend op het dagelijks terugkerende tij, zei zijn vader dan: 'Zie je dat de rivier ademt?'

Segovax was dol op zijn vader. Hij leerde graag van hem, en zijn vader vond het prachtig hem dingen bij te brengen. Op zijn vijfde wist Segovax alles over het zetten van vallen in de nabijgelegen bossen. En op zijn zevende kon hij van het riet uit het moeras al een hut vlechten. En behalve netten uitzetten, kon hij uren doodstil in het ondiepe water staan om met een gepunte stok vissen te vangen. Hij kende talloze verhalen over de Keltische goden en had de stambomen van zowel zijn familie als de grote hoofdmannen uit zijn hoofd geleerd. Sinds kort leerde hij over het ingewikkelde netwerk van huwelijken, afstammingen en beloften van trouw dat stammen, hoofdmannen, families en dorpen van het Keltische eiland in vriendschap of vijandschap verbond. 'Want dit zijn de dingen die een man hoort te weten.'

De afgelopen twee jaar had zijn vader daar nog een andere vaardigheid aan toegevoegd. Hij had een speer voor hem gemaakt. Niet zo'n aangescherpte stok om vissen te vangen, maar een echte speer met een metalen schacht en punt. 'Die moet je kunnen hanteren om later een goed jager en krijger te zijn,' had zijn vader met een glimlach gezegd. 'Wees er voorzichtig mee,' had hij er nog aan toegevoegd.

Zijn vader was een wijs man. Maar naarmate hij ouder werd, had Segovax nog iets anders opgemerkt. Zijn vader was lang niet zo sterk als de andere mannen, maar als het erop aankwam, verzette hij net zo veel werk als de anderen. Als hij uren had gewerkt, zag hij er bleek en uitgeput uit, en dan zag Segovax de bezorgde blik van zijn moeder. Op andere momenten, als de bewoners op een zomeravond rond het vuur zaten en dronken waren van het bier en de mede, zong zijn vader met een rustige en voor zo'n mager lichaam verrassend diepe stem de liederen van hun volk, waarbij hij zichzelf soms op een eenvoudige Keltische harp begeleidde. Op zulke momenten ontspanden zijn trekken zich en kreeg zijn gezicht een haast magische uitstraling.

Zo wist Segovax, net als zijn moeder, dat zijn vader niet alleen liefde en bewondering verdiende, maar ook bescherming nodig had. Er was echter één ding waarin zijn vader hem naar zijn mening had teleurgesteld. 'Wanneer neemt u me nu mee stroomafwaarts, naar de monding van de rivier?' vroeg hij zo om de maand. Steevast antwoordde zijn

vader: 'Als ik het niet zo druk heb.' Segovax had namelijk nog nooit de zee gezien. 'Dat zegt u altijd, maar er komt nooit iets van,' mopperde hij.

De enige schaduw die over zijn verder zo zonnige dagen viel, waren de sombere buien van zijn moeder. Ze was altijd al een beetje humeurig geweest, waardoor Segovax en zijn zus zich niet echt zorgen maakten. Maar de jongen vond dat haar humeur de laatste tijd onberekenbaarder was geworden. Soms moesten Segovax en Branwen het zonder enige aanleiding ontgelden, dan weer drukte ze het kleine meisje liefdevol tegen haar borst. En als zijn vader er was, zag de jongen hoe zijn moeder met een wit weggetrokken gezicht naar hem keek en somber al zijn bewegingen gadesloeg.

De lente maakte plaats voor de zomer, en over Caesar kwamen geen berichten. Als de legioenen zich nog steeds aan de kust verzamelden, kwam niemand dat de dorpelingen aan de rivier vertellen. Maar als de jongen zijn vader vroeg: 'Denkt u dat de Romeinen hier zullen komen?' antwoordde zijn vader altijd met overtuiging: 'Ja,' en zei dan met een zucht: 'Ze moeten wel.' De reden was nogal eenvoudig: vlak bij het eiland waar de druïde woonde, bevond zich de oversteekplaats. Als een volwassen man er bij laagwater overstak, reikte het water niet hoger dan zijn borst, en vanaf de riviermonding was dit de eerste gelegenheid om veilig de rivier over te steken. Vanouds kwamen reizigers die over de krijtrotsen de oude wegen volgden al bij deze prachtige plek uit. Als die Romeinse Caesar in het zuiden landde en het grote rijk van Cassivellaunus ten noorden van de riviermonding wilde overerven, lag het voor de hand dat hij hier zou oversteken. 'Het zal niet lang meer duren voor hij komt,' zei de jongen tegen zichzelf.

In de vroege zomer gebeurde er iets waardoor Segovax' moeder zich nog vreemder ging gedragen. Het was die middag begonnen met een ruzie zoals kinderen die wel vaker hebben. Segovax was met Branwen een stukje gaan lopen. Ze waren hand in hand de weiden van de zuidoever overgestoken en hadden de beboste helling beklommen. Daar hadden ze nog wat gespeeld, en toen was Segovax zoals gewoonlijk het speerwerpen gaan oefenen. Branwen had ook een keertje willen werpen. Dat had hij haar ooit beloofd. Dat was alles. Maar nu had hij geweigerd, omdat hij haar nog te jong vond of omdat hij haar gewoon wilde plagen, dat kon hij zich achteraf niet meer herinneren.

‘Je hebt het beloofd,’ protesteerde ze.

‘Kan zijn, maar ik ben van gedachten veranderd.’

Kleine Branwen met haar magere, atletische lichaam en haar helderblauwe ogen; Branwen die in bomen klom waar hijzelf niet in durfde; Branwen met een temperament dat zelfs zijn ouders niet konden bedwingen.

‘Nee!’ zei ze stampvoetend en met een vuurrood gezicht. ‘Dat is niet eerlijk. Je hebt het beloofd. Geef hier!’ En ze probeerde de speer af te pakken, maar Segovax nam hem snel in zijn andere hand.

‘Nee, Branwen. Je bent mijn kleine zusje en je moet me gehoorzamen.’

‘Nee, dat doe ik niet!’ schreeuwde ze uit alle macht. Ze schopte hard tegen zijn been. ‘Ik haat je!’

‘Toch komt er niks van in.’

‘O, jawel!’ gilte ze. Ze probeerde hem te schoppen, maar hij wist haar van zich af te houden. Ze beet in zijn hand en rende de helling op en het bos in, zonder dat hij haar had kunnen tegenhouden.

Hij had een tijdje gewacht. Hij kende zijn zusje. Ze zat daarboven waarschijnlijk op een boomstam te wachten tot hij haar zou komen zoeken. En als hij haar dan eindelijk had gevonden, zou ze weigeren mee te gaan, zodat hij haar zou moeten smeken. Ten slotte was hij het bos in gegaan.

‘Branwen,’ had hij geroepen. ‘Ik hou van je.’ Maar er was geen antwoord gekomen. Hij bleef lang zoeken. Ze kon niet verdwaald zijn. Ze hoefde maar af te dalen om bij de weiden langs de rivier te komen. Dus had ze zich moedwillig verstoppt. Hij riep nog eens en nog eens. Geen antwoord. Er bleef nog maar één mogelijkheid over: ze was alleen naar huis gelopen om haar ouders te vertellen dat hij haar in de steek had gelaten, zodat hij op zijn donder zou krijgen. Die truc had ze al eens eerder uitgehaald. ‘Branwen,’ riep hij nog eens. En binnensmonds: ‘Ik zal je krijgen, kleine adder.’ Toen hij thuiskwam, zag hij dat ze daar niet was.

Maar het vreemdste was de reactie van zijn moeder geweest. Zijn vader had alleen maar gezucht en gezegd: ‘Ze zal zich wel verstoppt hebben om hem te plagen,’ en was haar gaan zoeken. Maar zijn moeder had heel anders gereageerd. Ze was lijkbleek geworden en haar mond was opengevallen van schrik. Toen had ze met een van angst verstikte stem geroepen: ‘Snel. Zoek haar, voor het te laat is.’ Ook zou Segovax

nooit vergeten hoe ze naar hem had gekeken. Het leek wel of ze hem haatte.

De wolf was de kleinste van de troep, de minste, de laatste die aan de prooi kwam. Zelfs nu het zomer was en zijn broertjes zo goed doorvoed waren dat ze niet eens de moeite namen het wild aan te vallen, bleef hij mager en hongerig. Toen hij de helling af was gelopen op zoek naar prooi, hadden de anderen niet geprotesteerd en hem alleen maar nieuwsgierig en meewarig nagekeken. Op deze warme namiddag was deze sombere, grijze schim stilletjes door het bos weggeglipd naar de plek waar de mensen woonden en waar hij ooit een kip had weten te verschalken. Toen hij het blonde meisje zag, aarzelde hij even.

Meestal vielen wolven geen mensen aan, omdat ze bang voor hen waren. Om in je eentje en zonder toestemming van de troep een mens aan te vallen, zou een flinke afstraffing van de leider tot gevolg hebben. Aan de andere kant hoefden ze er niet achter te komen. Een lekker hapje voor een wolf alleen. Branwen zat op een boomstam met haar rug naar hem toe te neuriën en met haar hielen tegen de boomstam te tikken. De wolf kwam dichterbij. Ze hoorde hem niet.

Cartimandua liep, nog steeds lijkkleek, de heuvel op. Ze had haar man een ander pad op gestuurd. Segovax, die nu wel heel bang was, was al vooruitgelopen. Cartimandua hijgde zwaar, maar deze opwindning was nog niets vergeleken met hetgeen zich in haar hoofd afspeelde, en waar een bepaalde gedachte de overhand kreeg. Als ze het meisje kwijt was, was alles verloren.

Die hartstocht van Cartimandua was zeer beangstigend. Soms leek het een mooi gevoel, maar vaker was het als een pijn die nooit zou overgaan; dan weer was het ongrijpbaar en vreesaanjagend, een oncontroleerbare angst die haar in zijn greep hield. Terwijl ze met de zon op haar gezicht de heuvel op rende, leek haar liefde voor haar man tomeloos. Ze verlangde naar hem. Ze wilde hem beschermen. Ze had hem nodig. Ze kon zich een leven zonder hem nauwelijks voorstellen. Hoe zou het verder moeten met hun kleine gezin als hij er niet meer was? Bovendien wilde ze nog meer kinderen. Ook dat wilde ze met heel haar hart.

Ze maakte zich geen illusies. Er woonden nu al meer vrouwen dan mannen bij de rivier. Als er gevochten zou worden en hij zou sneuve-

len, dan waren haar kansen om een andere man te vinden nihil. Het was haar hartstocht, het moederschap en haar liefde voor haar gezin die haar gedachten bepaalden. Ze moest wel. En zo was ze tot het verschrikkelijke en geheime besluit gekomen dat haar de hele lente had achtervolgd.

Branwen hoorde de wolf toen hij haar tot op een paar meter was genaderd. Toen ze zich omdraaide en hem zag, gilde ze. De wolf hield haar nauwlettend in de gaten, klaar haar te bespringen. Maar toen verstijfde hij, want wat er toen gebeurde, had hij niet verwacht.

Branwen was doodsbang, maar ook snel van begrip. Ze wist dat de wolf haar onmiddellijk te pakken zou nemen als ze zou weglopen. Wat kon ze doen? Net als de andere dorpskinderen had ze koeien gedreven en wist ze dat zelfs een rennende kudde kon worden tegengehouden door één man die met zijn armen zwaaide. Misschien dat ze het beest zou kunnen verjagen, vooropgesteld dat ze geen angst liet zien.

Ze had graag een wapen gehad, een stok bijvoorbeeld. Maar ze stond met lege handen. Haar restte alleen nog het wapen dat ze thuis zo vaak met succes gebruikte: haar woedeaanvallen.

En zo stond de wolf plotseling tegenover een klein kind met een rood, van woede vertrokken gezicht, dat met de armen zwaaide en de vreselijkste dingen riep, die de wolf weliswaar niet begreep, maar die niet mis te verstaan waren. En wat nog vreemder was, in plaats van weg te lopen, kwam het meisje op hem af. Onzeker deinsde de wolf iets achteruit.

‘Maak dat je weggomt!’ gilde het meisje woedend. ‘Stom beest. Scheer je weg!’ En toen boog ze zich helemaal voorover, zoals ze altijd deed als ze het op haar heupen kreeg, en schreeuwde uit alle macht: ‘Ga weg!’ De wolf deed nog een paar stappen terug, zijn oren gespitst. Branwen klapte in haar handen, gilde, stampte met haar voeten. Ze had nu een heuse aanval van razernij, hoewel ze zich tegelijkertijd afvroeg wie nu eigenlijk het overwicht had. Zou ze een uitval naar de wolf durven doen zodat hij ervandoor zou gaan? Of zou hij dan juist toehappen?

De wolf voelde haar aarzeling en begreep dat het bluff was. Hij kwam twee stappen naar voren, gromde en maakte zich gereed voor de sprong. Het kleine meisje, dat wist dat ze de strijd had verloren, brulde

van woede. Op dat moment zag de wolf iemand aankomen. Zijn waakzaamheid nam toe. Betekende dit dat er jagers kwamen? Hij keek naar links en naar rechts. Nee, hij zag alleen maar dat tweede menskind. Bang dat zijn prooi hem zou ontgaan, maakte hij zich weer klaar voor de sprong. Het nieuwe menskind had alleen maar een stok. De wolf viel aan.

De striemende pijn in zijn schouder trof de wolf bij verrassing, zo snel had de jongen zijn speer geworpen. De pijn was zo intens dat hij verstijfde. Even later viel hij op de grond.

Segovax had het voorval met de wolf voor de volwassenen verborgen willen houden. ‘Als ze erachter komen,’ had hij gezegd, ‘krijg ik nog meer gedonder.’ Maar het kleine meisje was buiten zichzelf van opwinding. ‘Je hebt hem gedood!’ riep ze opgewonden. ‘Met je speer!’ Hij begreep dat hij haar de mond niet kon snoeren. Hij zuchtte. ‘Kom,’ zei hij, en ze daalden de heuvel af.

Zijn moeders reactie bracht hem in verwarring. Eerst had ze niets gezegd en naar de rivier gestaard. Maar toen zijn vader was weggegaan om de huid van de wolf te stropen, had ze Segovax met een van angst vertrokken gezicht aangekeken.

‘Besef je wel dat je zus bijna was gedood?’ Maar in plaats van hem uit te foeteren, had Cartimandua een diepe, wanhopige kreet geslaakt. Zoiets vreemds had hij nog nooit gehoord, en hij keek haar onthutst aan. Ze schudde haar hoofd en klemde het kleine meisje tegen zich aan.

De verschrikkelijke overeenkomst was gesloten toen de edelman in het voorjaar voor het eerst namens hoofdman Cassivellaunus naar het dorp was gekomen om de verdediging van de rivier voor te bereiden. Misschien was ze nooit op het idee gekomen als de edelman bij het inspecteren van de wapens van de mannen niet terloops tegen de vrouwen had gezegd dat ze naar een plaats stroomopwaarts zouden worden gebracht als de Romeinen hier zouden oversteken. De bevelhebber wilde geen vrouwen in de buurt van de strijd. Volgens hem zouden ze maar in de weg lopen en zijn mannen afleiden.

Die opmerking had haar echter aan het denken gezet en zo was ze ten slotte op het idee gekomen. Toen ze de edelman die avond alleen bij het vuur had zien zitten, had ze hem benaderd.

‘Zegt u eens, mijn heer,’ had ze gezegd, ‘als we stroomopwaarts gaan, krijgen we dan bewaking mee?’

Hij had zijn schouders opgehaald. ‘Het lijkt me van wel. Waarom?’

‘De mensen hier hebben allemaal vertrouwen in mijn man; ik denk dat hij het meest geschikt is om ons te vergezellen.’

De edelman keek op. ‘Zo, vindt u dat.’

‘Ja,’ had ze kalm geantwoord. Ze had hem in zichzelf zien lachen als iemand die als autoriteit al de meest uiteenlopende voorstellen had gekregen.

‘En wat kan mij daarvan overtuigen?’ had hij vriendelijk gevraagd, terwijl hij in het water staarde.

Ze had hem aangekeken. Ze wist hoe aantrekkelijk ze was.

‘Wat u maar wilt,’ had ze geantwoord.

Hij had een tijdje gezwegen. Zoals de meeste legerleiders kon hij weinig waardering opbrengen voor vrouwen die zichzelf aanboden. Soms ging hij erop in, soms ook niet. Maar toen hij zijn keuze liet weten, kwam dat als een verrassing.

‘Het kleine blonde meisje dat ik vanmiddag bij u zag, is dat uw kind?’

Cartimandua had geknikt.

En voor ze het wist had ze de kleine Branwen weggegeven.

Het was de beste oplossing. Dat had ze zich wel duizend keer voorgehouden. Branwen zou de edelman toebehoren. Feitelijk zou ze zijn slaaf zijn. Hij kon haar verkopen of wat dan ook met haar doen. Maar het meisje zou het ook goed kunnen treffen. Ze zou aan het hof van de grote Cassivellaunus wonen, en als de bevelhebber haar zou vrijlaten, zou er voor haar misschien ook nog een goed huwelijk zijn weggelegd. Die dingen gebeurden. Beter dan hier in het dorp blijven, waar het zo saai is, redeneerde Cartimandua. Als het meisje haar woedeaanvallen leerde beheersen, zou ze een goede kans maken. En haar man zou niet tegen de Romeinen hoeven te vechten, maar met haar stroomopwaarts in veiligheid zijn.

‘U zult samen stroomopwaarts gaan,’ had de bevelhebber kortaf gezegd. ‘Aan het eind van de zomer zult u me het meisje brengen.’ Tot die tijd moest ze de overeenkomst voor haar man verborgen houden, want ze wist dat hij nooit akkoord zou gaan. Ze wist ook dat er geen weg terug meer was. In de Keltische maatschappij was een belofte een belofte. Het was dan ook geen wonder dat Cartimandua het meisje

vanaf de dag dat de wolf haar bijna had gedood, niet meer uit het oog verloor.

Er was nog steeds geen nieuws over Julius Caesar. ‘Misschien komt hij helemaal niet,’ zei Segovax’ vader opgewekt.

Voor Segovax was het een aangename zomer. Hoewel het vreemde, sombere humeur van zijn moeder voortduurde en ze de kleine Branwen voortdurend bij zich hield, leek zijn vader hem graag gezelschap te houden. Hij had een van de poten van de wolf geprepareerd, en die droeg Segovax nu als een amulet om zijn hals. Zijn vader leek hem elke dag iets nieuws te willen leren, zoals jagen, houtsnijden of het weer voorspellen. En bij de zonnewende zei zijn vader tot zijn verrassing en blijdschap: ‘Morgen zal ik je de zee laten zien.’

Er werd met verschillende soorten schepen gevaren op de rivier. Gewoonlijk voer zijn vader, als hij de netten moest uitzetten of de rivier oversteken, in een eenvoudige eiken boomstamkano. En uiteraard waren er vlotten. En verder had je de *coracles*, kleine, met huid overtrokken bootjes. Ook kende Segovax de lange roeiboten met de hoge, vlakke boorden van de handelaren, die verder stroomopwaarts werden gebouwd. Maar voor een tocht als deze beschikte het dorp over een speciale boot, die door zijn vader werd onderhouden. Segovax’ hart sprong op toen zijn vader zei: ‘We nemen de gevlochten boot. We zullen hem op de rivier moeten testen.’

De gevlochten boot! Deze bestond uit een vlakke kiel met brede, lichthouten ribben. Dit kwetsbare skelet was het enige harde materiaal aan de boot. De romp was niet van hout, maar van stevig gevlochten wilgentakken, en was bekleed met huiden. De handelaren van overzee hadden deze boten altijd zeer bewonderd. De eilandbewoners waren er dan ook trots op.

De boot was amper zeven meter lang en had in het midden een mast waaraan een zeil kon worden gehesen. De mast was niet meer dan een dunne, zorgvuldig uitgekozen boomstam die niet te zwaar was, met aan het eind een vork, als een hijs om het grootval aan te bevestigen. Ze hadden de gewoonte om aan de top een paar levende twijgen te laten zitten, zodat het leek alsof er een echte boom op het water dreef.

De boot was weliswaar primitief, maar ook heel praktisch. Licht ge-

noeg om te worden gedragen, buigzaam maar stevig, en stabiel genoeg om er zo nodig mee de zee op te gaan.

Ze inspecteerden de boot op beschadigingen, hesen het zeil en voeren die middag een paar uur op de rivier. Ten slotte zei zijn vader: 'Deze boot is volmaakt.'

De volgende dag kwam het hoogtij al voor zonsopgang opzetten, zodat het nog maar net licht was toen vader en zoon de boot van de landtong het water in duwden om zich urenlang door het tij te laten meevoeren. Bovendien stond er een briesje, waardoor ze het kleine zeil konden hijsen en ontspannen achterover konden leunen. Ze zagen de oever aan zich voorbijtrekken.

De rivier werd voorbij Londinos niet meteen breder. Eerst kwamen er een paar grote lussen die een soort dubbele S vormden. Ongeveer anderhalve kilometer ten oosten van Londinos maakte de rivier een grote bocht naar het noorden en draaide vlak daarna weer naar het zuiden. Terwijl ze de bochtige rivier afvoeren, keek Segovax' vader met een geamuseerde glimlach naar zijn zoon. Die vroeg steeds weer waar Londinos lag. Soms lag Londinos links van hen en soms rechts. De jongen begreep er niets meer van. 'Kijk,' zei zijn vader, 'we varen weg van Londinos, en stevenen er tegelijkertijd recht op af.'

Segovax zag dat het water van de rivier net als bij Londinos zo helder was dat hij de bodem kon zien; soms bestond die uit zand en dan weer uit modder of kiezels. Halverwege de ochtend aten ze de tarwekoeken die Cartimandua ze had meegegeven, en ze dronken wat water uit de rivier.

Toen de rivier breder werd, kreeg de jongen enig overzicht over het grote V-vormige dal waarin ze woonden. In Londinos zelf was er van de krijtrotsen maar weinig te zien. Natuurlijk waren er de hellingen achter het dorp. Deze liepen trapsgewijs over een afstand van vijf kilometer geleidelijk op naar een hoogvlakte waar je een prachtig uitzicht had. En op de noordelijke oever was er de beboste helling achter de tweelingheuvels, waar veel beekjes stroomden. Maar de grote krijtformaties die landinwaarts achter deze heuvels van klei en zand in het noordoosten lagen, kende hij niet.

Nu ontrolde zich zo'n tien kilometer stroomafwaarts van Londinos een heel ander landschap. Op de linkeroever, waar de noordrand van de krijtrotsen zich meer dan vijftig kilometer ver landinwaarts bevond,

waren de oevers vlak en moerassig. Achter dat vlakke land, aldus zijn vader, begon het onherbergzame land met bossen en moerassen dat honderden kilometers lang de ruige kust van de koude Noordzee vormde. ‘Een ruig land met eindeloze stranden,’ vertelde zijn vader, ‘waar een snijdende oostenwind staat. Daar woont opperhoofdman Cassivellaunus.’ Hij schudde zijn hoofd. ‘De stammen daar zijn wild en onafhankelijk. Alleen een machtig man als hij kan ze knechten.’

De overkant van de riviermonding zag er heel anders uit. Op dit punt naderden de krijtrotzen aan de zuidkant van het dal de rivier. Hier voer de jongen niet langs geleidelijk oplopend land, maar langs een steile, tientallen meters hoge oever waar geen eind aan leek te komen.

‘Dat is het land van de Cantii,’ zei zijn vader. ‘Je kunt dagenlang over die rotsen lopen tot je bij de zee komt.’ En hij vertelde over het lange zuidoostelijke schiereiland, en dat je bij helder weer over zee de kust van de provincie Gallië kon zien liggen. ‘In de dalen achter de rotsen liggen uitgestrekte landerijen,’ zei hij.

‘Zijn ze daar net zo wild als aan de noordkant van de riviermonding?’ vroeg Segovax.

‘Nee,’ antwoordde zijn vader. ‘Maar ze zijn dan ook veel welvarender.’

Halverwege de middag bereikten ze na een grote bocht de riviermonding. De rivier was hier al meer dan anderhalve kilometer breed. Links week de oever steeds verder weg, en rechts reikten de hoge rotsen van Kent tot aan de einder. Daartussen lag de open zee.

Het was niet helemaal zoals hij had verwacht. Hij had min of meer gedacht dat de zee in de verte zou wegzinken, maar ze bleek daarentegen op te lopen, alsof ze de rivier wilde binnenvallen. Hij staarde over zee, zag de woeste golven en het donkere watervlak dat zich voor hem uitstreckte. Hij rook de pittige, zilte lucht. Een grote opwinding maakte zich van hem meester. Voor hem lag het grote avontuur. De riviermonding was een poort, en Londinos was niet meer dan een dorp aan de rivier waar het goed leven was. Het was het begin van een tocht die naar deze wonderlijke open wereld leidde. Hij keek vol ontzag naar de zee.

‘Daar aan de rechterkant loopt een grote rivier,’ zei zijn vader. Hij wees naar een plek verderop, waar de grote Medway door een opening in de krijtrotzen in de riviermonding stroomde.

Ze dreven nog zeker een uur in de monding rond, terwijl de stroming afnam en het water wilder werd. De boot begon te dansen en het water sloeg over de boorden. Het water leek groener en donkerder te worden. De bodem was nu niet meer te zien, en toen hij met zijn handen wat water opschepte, bleek het zout te smaken. Zijn vader glimlachte.

‘Het tij keert,’ zei hij.

Tot zijn verrassing werd Segovax een beetje misselijk van het schommelen van de boot. Hij keek benauwd, en zijn vader lachte naar hem.

‘Voel je je niet lekker? Verderop wordt het nog erger,’ en hij wees naar de zee. Segovax keek angstig naar de rollende golven. ‘Maar je wilt er nog steeds naartoe?’ vroeg zijn vader, die zijn gedachten raadde.

‘Misschien wel, een andere keer.’

‘De rivier is veiliger,’ merkte zijn vader op. ‘Op zee verdrinken mensen. De zee is wreed.’

Segovax knikte. Hij voelde zich ineens heel erg ziek. Maar op een dag, beloofde hij zichzelf, zou hij op avontuur gaan, ziek of niet.

‘Tijd om terug te gaan,’ zei zijn vader. ‘Gelukkig keert de wind.’

Segovax schrok wakker. Ze waren maar langzaam vooruitgekomen. Er was minstens een uur voorbijgegaan sinds hij zijn ogen had gesloten, en ze waren pas bij de eerste bocht van de rivier. Toen hij eindelijk zijn ogen open had, slaakte hij een kreet van verrassing, en zijn vader mompelde: ‘Wat krijgen we nu weer?’ Hij wees naar iets.

Ze zagen een groot vlot vanaf de noordoever langzaam de rivier oversteken. Er waren zo’n twintig man nodig om het vlot met lange stokken voort te duwen. Het opmerkelijke was echter niet de grootte van de vloten, maar hun lading. Want elk vlot vervoerde een schitterende strijdwagen die op het dek was vastgebonden.

De Keltische strijdwagen was een indrukwekkend wapen. Hij werd getrokken door vier snelle paarden, was licht en stabiel, en hoewel hij maar twee wielen had, kon hij een volledig gewapende ruiter en een paar helpers dragen. Omdat de wagens zo wendbaar waren, konden deze wagens door de troepen breken, terwijl de berijders de vijand met speren en pijlen bestookten. Sommige wagenmenners bevestigden zeisen aan hun wielen, waarmee iedereen die te dicht-

bij kwam in stukken werd gehakt. Segovax keek met ontzag naar de prachtige rood en zwart geschilderde wagen die schitterde in de zon, terwijl zijn vader bijstuurde om het gevaarte naar de zuidoever te vergezellen.

De jongen keek gefascineerd naar de schitterende lading, maar zijn opwinding werd nog groter toen zijn vader bij het naderen van de oever uitriep: ‘Zie je die grote man daar op dat zwarte paard?’ En toen hij bevestigend knikte, zei zijn vader: ‘Dat is Cassivellaunus in hoogsteigen persoon.’

De daaropvolgende uren waren spannend. Terwijl Segovax op de boot paste, sprak zijn vader met de mannen en hielp hij de vlotten op het droge te trekken.

Segovax zag dat er wel twintig van die wagens werden overgebracht en ook nog eens zo’n vijftig paarden. De grootste waren om de krijgers te dragen; andere, kleinere paarden moesten de wagens trekken. Het waren stuk voor stuk raspaarden. Er kwamen ook nog een groot aantal mannen met wagens vol wapens de rivier overgestoken. Sommige waren prachtig uitgedost, met wijde kleurrijke mantels en gouden sieraden. Bij het zien van deze grootse optocht van Keltische krijgers zwol het hart van de jongen van trots. Maar het mooiste was toen de grote leider zelf – een reus van een man met een rode mantel en een enorme afhangende snor – zijn vader wenkte en hem aansprak. Hij zag hoe zijn vader voor de man knielde en met hem sprak. Hij zag dat de man met een hartelijke glimlach een hand op zijn vaders schouders legde en hem een fibula overhandigde. Zijn vader, een bescheiden boerse, maar dappere man, die door de grootste hoofdman van het eiland werd erkend. Segovax bloosde van trots.

Pas ver in de middag kwam zijn vader terug. Hij glimlachte en was in gedachten verzonken. ‘Tijd om te vertrekken,’ zei hij. Segovax knikte en zuchtte. Hij zou daar voor altijd hebben kunnen staan.

Algauw waren ze een heel eind de rivier op. Segovax zag hoe achter hem de laatste vlotten de oever op werden getrokken.

‘Gaan ze vechten?’ vroeg hij.

Zijn vader keek hem verrast aan. ‘Maar heb je het dan niet begrepen, mijn jongen?’ vroeg hij kalm. ‘Ze zijn op weg naar de kust. De Romeinen komen eraan.’

Kleine Branwen keek nieuwsgierig naar haar moeder. Toen Segovax en haar vader waren vertrokken, had ze nog geslapen, en het beloofde een rustige dag te worden. Haar moeder had die ochtend samen met een paar andere vrouwen voor de hut manden zitten vlechten, rustig pratend, terwijl de kinderen speelden.

Toen was de druïde gekomen in zijn uitgeholde boomstam; zijn bezoek was onverwacht geweest. Met de autoriteit van zijn oude kaste had hij de dorpelingen een haan en drie kippen gevraagd om te offeren en had gezegd dat ze hem moesten volgen naar de heilige plaats aan de overkant van de rivier. Gehoorzaam, zonder te weten welk inzicht hem ertoe had gebracht plotseling zijn eilandje te verlaten, waren de dorpelingen hem met vlotten en *coracles* gevolgd.

Ze gingen naar een plek langs de oever waar drie kniehoge stenen om een gat in de grond stonden. Het was een heilige put. Niemand wist wanneer hij voor het eerst was aangeboord. Hij werd niet door de rivier, maar door een kleine bron gevoed. Men beweerde dat er een goedgunstige watergodin woonde.

De druïde mompelde een gebed en sneed de strot van een van de kippen door, waarna hij het bloed in de put liet druipen.

Vervolgens beklommen ze de westelijke heuvel naar een open vlakke vanwaar men een prachtig uitzicht over de rivier had. In het midden van het plateau was een ronde kuil gegraven. Dit was de rituele offerplaats. Hier offerde de druïde de haan en de andere twee kippen.

Daarmee was voor de bevolking van het dorp de zaak afgedaan. Ze gingen naar hun boten en vlotten, blij dat ze hadden gedaan wat binnen hun vermogen lag.

Behalve Cartimandua.

Branwen keek naar haar moeder. Ze was een beetje vreemd, dat wist het meisje. Waarom zou ze anders, terwijl de anderen in hun boten stapten, aan een van de mannen vragen voor haar een van de *coracles* achter te laten, om daarna met Branwen en de zuigeling weer de heuvel op te gaan? Waarom hadden ze al die tijd naar de druïde gezocht, die spoorloos verdwenen leek? En waarom was haar moeder zo bleek en opgewonden?

De reden voor Cartimandua's gedrag was heel eenvoudig. Het feit dat de druïde zo onverwacht was verschenen om te offeren, kon maar

een ding betekenen: de priester wist dat er gevaar dreigde. Het verschrikkelijke moment was nabij. De Romeinen kwamen. En weer werd ze overspoeld door het dilemma waarin ze verstrikt was geraakt. Had ze verkeerd gehandeld? Zonder te weten wat ze zou vragen of wilde weten, was ze op zoek gegaan naar de druïde. Misschien dat hij haar zou kunnen helpen.

Ten slotte vond Cartimandua de druïde op de zuidoostflank van de heuvel, op een door de natuur gevormd atrium. Daar had hij een vuurtje aangelegd.

Cartimandua stond boven op de heuvel en aarzelde naar hem toe te gaan. Daar had ze twee redenen voor.

Ten eerste kon ze van de plaats waar ze stond zien wat hij aan het doen was. Hij had de botjes van de geofferde dieren bewaard en legde ze in het vuur. Dat betekende dat hij het orakel raadpleegde – een van de geheimste taken van de Keltische priesters, en een die men niet zomaar onderbrak. De tweede reden waren de raven. Sinds mensenheugenis had hier op de helling van de heuvel een kolonie raven gewoond.

Cartimandua wist wel dat de raven, als je ze goed behandelde, geen boden van het kwade, maar van het goede waren. Hun krachtige geest kon de stammen beschermen. Dat zou wel de reden zijn waarom de druïde deze plek voor het orakel had uitgekozen. Niettemin liep Cartimandua bij het zien van de raven een rilling over de rug. De grote zwarte vogels met hun krachtige snavels maakten haar bang. En dan die vreselijke kreten...

Maar de druïde had opgekeken en haar gezien. Hij keek even verstoord, maar beduidde toen dat ze mocht komen.

‘Wacht hier,’ zei ze bruusk tegen Branwen, terwijl ze het meisje haar broertje in de armen duwde. Ze haalde diep adem en liep langs de raven naar beneden.

Zolang Branwen leefde, zou ze de eindeloze minuten die volgden niet vergeten. Ze zag haar moeder met de druïde praten en zag dat de oude man zijn hoofd schudde. Het leek of Cartimandua smeekte. Ten slotte nam de druïde een paar botjes uit het vuur en bekeek ze. Toen zei hij iets en klonk er een ijselijke kreet, die zo luid weerkaatste dat de raven schrokken en krassend opvlogen. Het was als de kreet van een gewond dier, maar hij kwam uit Cartimandua’s keel.

Nog steeds kende niemand haar geheim. Sinds ze terug waren, was Londinos een en al activiteit. Tegen de tijd dat ze bij het dorp aankwamen, was de donker bebaarde edelman al aangekomen, en was Segovax' vader met de andere mannen naar de iets verder gelegen oversteekplaats gestuurd. Sindsdien had hij het zo druk gehad dat zijn gezin hem nauwelijks meer had gezien.

Er werden uitgebreide maatregelen getroffen. De mannen sloegen gepunte palen in de bodem van de rivier. Alle mannen uit de omliggende dorpen waren opgeroepen om bomen te vellen, zodat ze om het eiland van de druïde een indrukwekkende palissade konden bouwen.

De dagelijkse komst van nieuwe mensen zorgde voor een stroom van berichten. 'Alle Britse stammen hebben trouw aan Cassivellaunus gezworen,' beweerde de een, terwijl een ander zei: 'De Keltische stammen in Gallië aan de overkant zullen in opstand komen. Wij zullen Caesar hier een flinke slag toebrengen, waarna zij hem de pas zullen afsnijden.' Maar weer anderen hadden minder vertrouwen. 'De andere hoofdmannen zijn jaloers op Cassivellaunus,' zeiden een paar bedachtzamere typen. 'Die zijn niet te vertrouwen.'

Voorlopig waren de berichten gunstig. Caesar was aan de zuidkust geland en aan zijn mars door Kent begonnen, maar de goden van het eiland hadden meteen toegeslagen. Weer had een zware storm bijna zijn hele vloot vernietigd, zodat de Romeinen zich hadden moeten terugtrekken voor herstelwerkzaamheden. Toen ze opnieuw oprukten, hadden de Keltische strijders hun linies belaagd. 'Ze zullen de rivier nooit bereiken,' zeiden de mensen. Niettemin werkte men stug door.

Voor Segovax was het een spannende tijd, een beetje beangstigend, maar vooral opwindend. Hij was ervan overtuigd dat ze nu elk moment konden komen. Dan zou het tijd zijn voor zijn geheime plan. 'De Kelten zullen ze in de pan hakken,' zei hij vol trots tegen Branwen. Hij sloop stiekem langs de rivier tot hij de werkzaamheden kon zien. Een dag later werden er extra boomstammen over het water aangevoerd.

Cartimandua leefde in angst en verwarring. Als ze Branwen maar even uit het oog verloor, raakte ze in paniek. Als haar jongste huilt, rende ze naar hem toe. Als Segovax weg was, wat nogal vaak gebeurde, ging ze onmiddellijk naar hem op zoek en als ze hem vond, drukte ze de gegeneerde jongen stevig in haar armen. Daarbij keek ze telkens in de richting van de oversteekplaats waar haar man werkte.

De mannen waren er al twee dagen en nachten, en hoewel ze hun met de andere vrouwen eten had gebracht, had ze niet met haar man kunnen praten.

Ze vroeg zich af wat de dreigende woorden van de druïde te betekenen hadden. Misschien had ze die dag niet naar hem toe moeten gaan. Hij had duidelijk liever niet met haar gesproken. Maar ze was zo bang geweest dat ze zich niet had kunnen beheersen. ‘Vertel me wat er met mijn gezin zal gebeuren,’ had ze gezegd. Eerst leek hij nog te aarzelen, maar toen had hij met een schouderophalen gezegd: ‘U houdt van drie mannen, en een van hen zult u verliezen.’

Verliezen? Welke? De drie mannen konden alleen maar haar man, Segovax en haar jongste zoon zijn. Voor andere mannen was er geen plaats in haar leven. Hij moest haar man bedoelen. Maar zou hij dan niet, als de Romeinen kwamen, veilig en wel met hen stroomopwaarts gaan?

De dag na zijn aankomst had ze de edelman opgezocht die de verdedigingswerken leidde. Gold hun overeenkomst nog, had ze gevraagd. ‘Ik heb toch ja gezegd?’ had hij ongeduldig geantwoord, en hij stuurde haar weg.

Ze stroomden binnen, de strijders. Voetvolk, ruiters, wagenmenners. Regiment na regiment.

Sommigen spraken over verraad. Over hoofdmannen die deserteerden. ‘De Romeinen hebben hen omgekocht,’ zeiden ze. ‘Dat de goden hen mogen vervloeken.’ Ze waren kwaad, maar ze hielden moed. ‘Een nederlaag wil nog niets zeggen. Wacht tot de Romeinen onze wraak leren kennen.’ Maar toen Segovax aan een van de mannen in de strijd-wagens durfde vragen hoe de Romeinen waren, antwoordde de man eerlijk: ‘Ze weten hun slagorde te handhaven,’ en vervolgens: ‘Ze zijn verschrikkelijk.’

In het zuiden was de verdediging gevallen. De rivier was de volgende hindernis. ‘De strijd zal hier plaatsvinden,’ zei zijn vader tijdens een van zijn spaarzame bezoeken aan het dorp. ‘Hier zal Caesar een halt worden toegeroepen.’ De volgende dag kregen de vrouwen de opdracht zich gereed te maken voor vertrek.

Segovax keek de volgende ochtend nauwlettend toe hoe zijn vader zijn zwaard omgordde. Gewoonlijk werd het zwaard in huden gewikkeld

bewaard en halfjaarlijks door zijn vader geïnspecteerd. Bij die gelegenheden mocht Segovax het even vasthouden, maar niet bij het scherp. ‘Dan gaat hij roesten,’ legde zijn vader uit, terwijl hij het zwaard oliede. Daarna stak hij het in de schede, die van hout en leer was gemaakt, en wikkelde het geheel in huiden.

Segovax keek ontroerd toe. Wat zag zijn vader er moe uit na al dat zware werk van de laatste dagen. Hij liep gebogen en dat betekende dat hij pijn had. Zijn vriendelijke gezicht stond bedroefd. Maar hoewel hij er kwetsbaar uitzag, blonk de strijdlust in zijn ogen. Zijn hele houding straalde een mannelijkheid uit die zijn kwetsbaarheid tenietdeed. In Segovax’ ogen veranderde zijn vader, die zijn schild van de muur haalde en twee speren pakte, in een edele strijder.

Toen de visser klaar was, nam hij zijn zoon terzijde en zei op een ernstige toon: ‘Als me iets overkomt, Segovax, ben jij het hoofd van de familie. Dan moet jij voor je moeder, je zusje en je broertje zorgen.’

Alles was gereed voor de strijd. Het gezelschap wachtte aan het hoofd van de landtong om te vertrekken. De vrouwen en kinderen van het dorp stapten in vier grote boten. Er gingen ook vloten met proviand en huisraad mee. De mannen wachtten op orders van de edelman, die van de palissade moest komen.

De bevelhebber verscheen een paar minuten later. Zijn harde, intelligente ogen namen de omgeving op. Cartimandua, die met haar drie kinderen in een van de boten zat, wist zijn blik te vangen en hij knikte nauwelijks merkbaar.

‘Zo te zien is alles in orde,’ zei hij kortaf. Hij overzag zijn mannen, waarna hij er drie uitkoos. ‘U gaat mee om de boten te bewaken.’ Hij zweeg even. ‘Alle dorpen komen vijf dagreizen stroomopwaarts bijeen. Daar is een versterking en wordt jullie verteld wat je moet doen.’ Hij keek naar haar man. ‘En u gaat ook mee. U voert het bevel. Zet elke nacht een wacht uit.’ Hij keerde zich om en wilde vertrekken.

Het was gelukt. Cartimandua voelde zich opgelucht. De goden zij dank. Voorlopig waren ze allemaal veilig. Op dat moment realiseerde ze zich dat haar man geen voet had verzet.

‘Ik kan niet meegaan.’

De edelman keek geërgerd. Hij was gewend te worden gehoorzaamd. Maar Segovax’ vader schudde zijn hoofd.

Cartimandua schrok. Hoe kon hij nu weigeren om te gaan?

‘Dit is een bevel,’ zei de edelman afgemeten.

‘Maar ik heb een eed afgelegd. Een paar dagen geleden,’ zei de visser. ‘Aan Cassivellaunus in hoogsteigen persoon. Ik heb gezworen voor hem bij Londinos te strijden.’

‘Een eed?’ De bevelhebber leek van zijn stuk gebracht.

‘Kijk, hij schonk me een speld,’ vervolgde de visser. ‘Hij zei dat ik die in de strijd moest dragen, zodat hij me zou herkennen.’ En hij haalde de fibula uit de zak die aan zijn riem hing.

Het werd doodstil. De bevelhebber keek naar de doekspeld. De man mocht dan een eenvoudige visser zijn, maar een eed was heilig. En nog wel een eed aan de hoofdman... Hij keek naar Cartimandua. Die was lijkbleek geworden. Hij keek naar het meisje. Een leuk klein ding. Maar er was niets aan te doen. De overeenkomst gold niet meer.

Hij bromde teleurgesteld en wees een andere man aan. ‘U neemt het bevel over. Nu.’ En hij verdween.

De visser, die de boot met zijn vrouw en kinderen zag vertrekken, voelde zich verdrietig, en tegelijk voldaan. Hij wist dat zijn zoon kon zien dat hij in kracht niet voor de andere mannen onderdeed. Hij was blij dat zijn zoon in ieders bijzijn over zijn eed aan de opperhoofdman van de Britse stammen had gehoord.

De boten voeren traag. Bij de bocht gekomen keek Segovax naar de verzamelde troepen. De strijdswagens stonden al in slagorde opgesteld, en achter de palissade zaten de mannen om het vuur. ‘Ze zeggen dat er morgen minstens vierduizend strijdswagens zullen komen,’ had zijn vader hem verteld.

Ze voeren zo’n tweeënhalve kilometer naar het zuiden, waar de rivier opnieuw een bocht maakte, zodat de jongen het zicht op de linnen verloor. De moerassige oevers langs de rivier zagen groen van de bloeiende wilgen.

Branwen was met haar hoofd op zijn schouder in slaap gevallen. Zijn moeder staarde zwijgzaam in het water.

Die nacht sliepen ze onder de wilgen, waarna ze samen met de bewoners van een ander dorp de tocht voortzetten. En weer brachten ze een rustige en zonnige dag op de rivier door. Niemand zag die avond de opwinding van Segovax. Ze konden dan ook niet weten dat het tijd werd zijn plan ten uitvoer te brengen.

Segovax kroop door de duisternis. Er was geen maan, maar de nacht was helder en warm. Ze hadden die nacht hun kamp op een lang, smal eiland opgeslagen. De zonsondergang had beloofd dat de volgende dag even mooi zou worden. Iedereen was moe van de reis. Ze hadden een groot vuur aangelegd en na het eten hadden ze zich onder de heldere sterrenhemel te slapen gelegd.

Segovax hoorde een uil. Behoedzaam, met zijn speer in de hand, sloop hij naar de waterkant.

De bewoners van het andere dorp hadden twee kleine *coracles* meegebracht, waarvan een met een gepunte boeg als van een kano. Toen hij die boot zag, had hij begrepen dat daar zijn kans lag. De *coracle* was zo licht dat je hem met één hand kon dragen. Hij was bezig hem in het water te trekken, toen hij in de modder achter hem het klepperen van hem bekende voetjes hoorde. Het was Branwen. Hij zuchtte. Sliep ze dan nooit?

‘Wat ben je aan het doen?’

‘Ssst!’

‘Waar ga je naartoe?’

‘Naar vader.’

‘Om te vechten?’

‘Ja.’

Ze moest het verschrikkelijke nieuws even verwerken en zweeg. Maar niet voor lang: ‘Neem me mee.’

‘Nee! Je weet niets van vechten, je bent nog te jong.’

Zelfs in het donker kon hij zien dat haar gezicht betrok en haar handen zich tot vuisten balden.

‘Ik ga mee.’

Hij duwde haar weg. Toen schoof hij snel de *coracle* in het water en peddelde stroomafwaarts de duisternis in.

Het was hem gelukt. Deze expeditie had hij al voor de invasie gepland, nog voor het offeren van het schild. Hij had zich dagelijks in het speerwerpen geoefend tot hij een vaardigheid had verworven waar maar weinig volwassenen aan konden tippen. En nu was zijn kans gekomen. Hij kan me moeilijk wegsturen als ik plotseling in de strijd verschijn, had hij gedacht.

Het was een lange nacht. Dankzij de stroom en zijn kleine peddel ging hij drie keer zo snel als op de heenweg. In het donker leek de oever voorbij te schieten.

Maar hij was pas negen jaar oud. Na een uur werd hij heel moe in zijn armen, en na twee uur deden ze echt pijn. Hij peddelde niettemin door. Twee uur later, in het holst van de nacht, begon hij slaap te krijgen. Hij was nog nooit zo laat op geweest. Een paar keer begon hij te knikkebollen en schrok hij wakker.

Bij het ochtendgloren bereikte hij het deel van de rivier dat onder invloed van het tij stond. Gelukkig was het eb, en zo voer hij met een flinke vaart richting Londinos en de zee.

Toen de zon doorbrak, werd de rivier een stuk breder, en een uur later bereikte hij een bekende bocht. Toen twee kilometer voor hem het eilandje van de druïde in zicht kwam, vergat hij van opwinding hoe slaperig hij was. Toen viel zijn mond open van verbazing. Vlak voor hem staken de Romeinen de rivier over.

De legermacht die Caesar voor de verovering van Brittannië had bijeengebracht, was inderdaad formidabel. Vijf gedisciplineerde legioenen, zo'n vijftigduizend man voetvolk en tweeduizend ruiters. Hij had op het schiereiland Kent maar een paar man verloren.

De alliantie van Britse hoofdmannen viel al uiteen. Caesars tactiek was uitstekend. Hij wist dat een deel van de hoofdmannen naar hem zou overlopen als hij Cassivellaunus zou verslaan.

Maar de oversteek van de rivier was geen kleinigheid. Een man die ze een dag eerder gevangen hadden genomen, had ze over de staken in de rivier verteld. En de palissade aan de overkant was stevig. De Romeinen hadden echter een groot voordeel.

'Het probleem met de Kelten,' had iemand van zijn staf gezegd, 'is dat hun strategie niet met hun tactiek overeenkomt.' Zolang ze zich tot verrassingsaanvallen met hun strijdwapens beperkten, waren ze onoverwinnelijk. 'Maar die idioten willen een serieuze veldslag.' En die werd meestal door de Romeinen gewonnen.

Het was een kwestie van discipline en bewapening. Als de Romeinse legionairs hun schilden aaneensloten, of beter nog, in kleinere eenheden met de schilden boven hun hoofd het klassieke equivalent van een tank vormden, konden de Kelten onmogelijk door hun linies breken. Toen Caesar naar de overkant keek, waar de Keltische horden zich in het open veld hadden verzameld, wist hij dat de rivier het enige obstakel was. Hij gaf onmiddellijk het bevel over te steken.

Toen Segovax vaste grond onder zijn voeten voelde, was hij niet meer dan een klein, met modder besmeurd jochie. Het kon hem niet schelen. Hij had het gehaald.

De Keltische linies waren nog geen anderhalve kilometer van hem verwijderd. Ze zagen er indrukwekkend uit. Terwijl hij zijn speer achter zich aan sleepte, liep hij naar hen toe. Vergeefs keek hij of hij onder de duizenden mannen zijn vader zag. De rivier was nu vol Romeinen. De eerste linies groepeerden zich op de noordoever. Vanuit het Keltische kamp kwamen woeste strijdkreten; de Romeinen zwegen. De jongen vervolgde zijn weg.

En toen begon het. Segovax had nog niet eerder een veldslag gezien. Hij had dan ook geen voorstelling van de enorme verwarring die bij zo'n slag ontstaat. Overal renden mannen en de strijdwagens reden zo snel dat het leek alsof ze hem in een paar seconden zouden bereiken. De Romeinse wapens schitterden als het schild van een verschrikkelijk monster. Het geluid was zelfs op de plek waar hij stond oorverdovend. Tussen al dat lawaai hoorde hij de kreten van mannen, volwassen mannen, die het uitschreeuwden van doodsangst.

Bovendien was hij zich er niet van bewust geweest hoe groot iedereen leek. Toen een Romeinse ruiter hem op nog geen honderd meter passeerde, dacht hij een reus te zien. De jongen hield krampachtig zijn speer vast en voelde zich heel erg nietig.

Hij bleef staan. De veldslag verplaatste zich in zijn richting. Drie strijdwagens stormden recht op hem af en sloegen toen plotseling af. Hij had geen idee waar zijn vader zich in de mêlée zou kunnen bevinden. Hij merkte dat hij van top tot teen beefde.

Nu zag hij hoe een groepje ruiters een strijdwagen achtervolgde, die hem op nog geen tweehonderd meter afstand passeerde. Hij deinsde achteruit en nam de benen.

Hij had zich weken voorbereid en had de hele nacht gepeddeld om bij zijn vader te zijn. En nu hij er was, bleek hij niet in staat zijn vader te hulp te schieten.

Hij stond zeker nog twee uur trillend van angst aan de oever. Daar-beneden in de modder lag de kleine *coracle* waarin hij zou vluchten als de veldslag nog dichterbij zou komen. Hij had het koud. De dag was als de weerklank van een nachtmerrie. Terwijl hij naar de verschrikkelijke veldslag stond te staren, besepte hij plotseling dat hij een lafaard was.

‘Als mijn vader me nu maar niet ziet,’ bad hij tot de goden.

Maar dat was al niet meer mogelijk. Bij de derde aanvalsgolf van de Romeinen was zijn vader, zoals de goden hadden voorzien, met het zwaard in de handen gesneuveld.

Segovax bleef er de hele dag. Halverwege de middag was de strijd over. De Kelten waren zonder meer uiteengeslagen en de overlevenden vluchtten naar het noorden, op enige afstand achtervolgd door de Romeinse cavaleristen, die iedereen die ze te pakken kregen zonder pardon afmaakten. Tegen de avond hadden de overwinnaars in het oosten hun tenten opgeslagen, vlak bij de tweelingheuvels van Londinus. Het slagveld – een grote vlakke bezaaid met kapotte strijdwagens, achtergelaten wapens en lichamen – lag er verlaten en griezelig stil bij. Eindelijk durfde Segovax het veld te betreden.

Segovax had nog niet veel doden gezien in zijn korte leven. Hij was dan ook niet voorbereid op de aanblik van de bleke, verstijvende lichamen. Sommige waren vreselijk verminkt, andere misten ledematen. Hoe moest hij tussen al deze doden zijn vader vinden?

De zon ging bijna onder toen hij hem eindelijk vond, aan de waterkant. Hij herkende hem meteen, want hij lag op zijn rug, zijn goedge, magere gezicht met open mond naar de hemel gericht. Een van die korte, brede Romeinse zwaarden had een gapende wond in zijn zij achtergelaten.

De jongen knielde naast hem neer. Hij had een prop in zijn keel en zijn ogen vulden zich met tranen. Hij stak zijn hand uit en raakte de baard van zijn vader aan. Hij ging zo op in zijn verdriet dat hij niet merkte dat hij gezelschap had gekregen.

Het was een kleine groep Romeinse soldaten, in gezelschap van een centurion, die naar Romeinse wapens kwam zoeken. Bij het zien van deze eenzame bezoeker waren ze dichterbij gekomen.

‘Een plunderaar!’ riep een van de legionairs vol afkeer. Toen de jongen het gekletter van hun wapenrusting hoorde, waren ze al vlakbij. Hij draaide zich om en keek ze met een van angst vertrokken gezicht aan.

Romeinse soldaten. De ondergaande zon gloeide op hun borstkurassen. Ze waren gekomen om hem te doden of op zijn minst gevangen te nemen. In paniek keek hij om zich heen. Hij kon geen kant op. Achter hem was de rivier. Zou hij daarnaartoe vluchten? Ze zouden

hem al te pakken hebben voor hij bij het water zou zijn. Hij keek omhoog. Het zwaard van zijn vader lag waar het in de strijd was gevallen. Hij bukte zich, pakte het zwaard en keerde zich om naar de naderende centurion.

Als hij me wil doden, besloot hij, kan ik net zo goed vechten.

Het zwaard was zwaar, maar Segovax gaf geen krimp. De centurion kwam op hem af en gebaarde dat hij het zwaard moest laten vallen. Segovax schudde zijn hoofd. De centurion was hem nu heel dicht genaderd. Langzaam trok hij zijn eigen, korte zwaard. Segovax' ogen verwijdden zich. Hij was bereid te vechten, zonder precies te weten wat hij moest doen. Maar toen sloeg de centurion toe.

De slag was zo onverwacht dat de jongen hem niet eens had zien aankomen. Voor hij het wist, lag zijn vaders zwaard weer in het gras, en zijn pols en hand voelden alsof ze uiteen waren gerukt. Het gezicht van de centurion bleef onbewogen. Hij kwam nog dichterbij.

Segovax' aandacht was zo op de centurion gericht dat hij de ruiters niet had horen aankomen. Het waren er een stuk of zes, en ze keken met belangstelling naar wat er zich afspeelde. Onder hen was een grote man met een kaal hoofd en een hard, intelligent gezicht. Hij zei iets tegen de centurion, waarna ze allemaal in de lach schoten.

Segovax bloosde. De man had Latijn gesproken, dus wist hij niet wat hij had gezegd. Waarschijnlijk een wrede grap. Ze waren er ongetwijfeld opuit hem te zien sterven. Met een enorme inspanning pakte hij het zwaard van zijn vader weer op. Maar tot zijn verbazing had de centurion zijn eigen zwaard opgeborgen en waren de Romeinen vertrokken.

Segovax zou heel verbaasd zijn geweest als hij had geweten wat Julius Caesar zojuist had gezegd.

'Hij is een dappere jonge Kelt. Hij zal zich niet gewonnen geven. Laten we maken dat we weggkomen, anders zal hij ons nog allemaal in de pan hakken.'

In de maanden na de slag aan de rivier had Caesar het eiland gelaten voor wat het was. Of hij toentertijd van plan was geweest het eiland te veroveren, is nooit duidelijk geworden. De Britse hoofdmannen moesten een zware schatting betalen. Caesar verklaarde de slag tot een grote overwinning. In de herfst vertrok hij met zijn legers naar Gallië,

waar grote onrust heerste. Hij zal zich gerealiseerd hebben dat het allemaal te snel was gegaan en dat het belangrijker was zijn overheersing van Gallië te consolideren. Het eiland kon wachten.

Het volgende voorjaar kwamen er geen Romeinen, hoewel ze min of meer werden verwacht. En ook niet in de zomer.

Met één uitzondering. Want op een mooie zomerdag zagen de bewoners van het dorp een eigenaardige verschijning. Bij opkomend tij liep er een schip binnen zoals ze nog niet eerder hadden gezien.

Het was niet eens zo'n groot schip. Het was een breedgebouwd zeilschip van zo'n zesentwintig meter lang, met een hoog achterschip, een lage boeg, en een in het midden geplaatste mast waaraan een groot vierkant zeil van canvas hing, met daarin ringen waardoor de geitouwen liepen. Aan een kleine, schuin over de boeg geplaatste mast was een driehoekig zeil bevestigd waarmee extra vaart kon worden gemaakt. De scheepshuid was glad, gemaakt van planken die met ijzeren nagels aan de ribben waren geklonken.

Het was een typisch koopmansschip uit de oudheid. De zwarte matrozen en de welgestelde Romeinse koopman, die tevens de eigenaar was, waren uit nieuwsgierigheid de rivier op gevaren.

Ze roeiden naar de oever waar het dorp lag en spraken de bewoners uiterst beleefd aan. Ze maakten duidelijk dat ze graag wilden weten of de plek waar de veldslag had plaatsgevonden in de buurt was. Na enig aarzelen besloten twee van de dorpingen hun de oversteekplaats en het eilandje van de druïde te laten zien. Na die rondleiding hielden ze het voor gezien, gaven de dorpingen een zilverling voor hun moeite en voeren weer weg. Het was een bezoek zonder enige historische betekenis.

Maar voor de jonge Segovax betekende het bezoek alles. Gefascineerd bestudeerde hij het vreemde schip dat in de rivier voor anker lag. Gretig bestudeerde hij de zilveren munt, bekeek de afbeelding van wat het hoofd van een god leek en begreep dat hij niet alleen voor de sier was, maar hij had verder geen idee waar hij voor diende of wat de waarde ervan was. Hij herinnerde zich die bijzondere dag waarop zijn vader hem mee naar zee had genomen.

‘Daar gaat dit schip naartoe,’ prevelde hij. ‘Naar die zee. En op een dag komt het hier misschien terug.’ En even droomde hij dat hij aan boord van dat schip was, ongeacht zijn bestemming.

Vreemd genoeg had Segovax het meeste verdriet. Het kwam voor de jongen dan ook als een grote verrassing dat Cartimandua na drie maanden weklagen plotseling met een nieuwe man kwam aanzetten. De man kwam uit een ander dorp en was aardig voor de kinderen. Maar Segovax' verdriet wilde maar niet verdwijnen. Ten slotte maakte een klein voorval aan het eind van die zomer er een eind aan.

In die tijd vierde men in de Keltische wereld aan het begin van de winter een groot feest, Samhain, een periode waarin de geesten de levenden bezochten en de gemeenschap eraan herinnerden dat zij hun, de bewakers van hun dorpen, eerbied verschuldigd waren. Het was een opwindende, maar nogal beangstigende tijd, waarin werd gefeest en beloften werden gedaan.

Een paar dagen na Samhain, op een zachte, mistige middag, besloten de jongen en zijn zusje op het eind van de landtong te gaan spelen. Toen Branwen genoeg had van hun spelletjes, was ze teruggegaan. De jongen zat overvallen door melancholie op een steen naar de tweelingheuvels van Londinos te staren. Hij zat hier de laatste tijd vaak, vooral na het bezoek van het vreemde schip. De aanblik van het trage komen en gaan van het tij troostte hem. Hier kon hij bij zonsopgang de gouden gloed op de oostheuvel zien vallen, en bij zonsondergang de rode gloed op de westheuvel.

Toen hij daar enige tijd had gezeten, hoorde hij voetstappen en zag hij de oude druïde van het eiland naderen. De oude man zag er de laatste tijd zeer kwetsbaar uit. De veldslag van het jaar ervoor was bij hem, naar men zei, hard aangekomen. Niettemin had hij na het vertrek van Caesar zijn stille, onaangekondigde bezoeken aan de dorpen hervat. Hij herkende de jongen en bleef staan.

Segovax was verrast dat de druïde met hem wilde praten. Hij stond beleefd op, maar de oude man gebaarde dat hij weer moest gaan zitten. Tot verbazing van Segovax kwam hij naast hem zitten. Ze praatten een hele tijd, waarbij de priester de vragen stelde en Segovax met steeds meer zelfvertrouwen antwoordde, tot hij hem eindelijk met een onverwacht gevoel van opluchting over die verschrikkelijke dag van de veldslag vertelde, over wat hij had gezien, en zelfs over zijn lafheid.

‘Maar veldslagen zijn niet voor kinderen,’ zei de druïde met een glimlach. ‘Ik denk niet dat het lafheid was, Segovax.’ Hij zweeg even. ‘Vind je dat je je vader in de steek hebt gelaten? Dat je hebt gefaald?’ De jongen knikte bevestigend. ‘Maar hij verwachtte je daar niet,’ zei de

oude man. ‘Hij had je toch gevraagd voor je moeder en zus en broer te zorgen?’ ‘Ja.’ En toen, zonder er iets aan te kunnen doen, zei hij snikkend: ‘Maar ik heb hem verloren. Ik heb geen vader meer. Ik zal hem nooit meer zien.’

De oude man staaarde over de rivier en zweeg een hele poos. Hoewel hij wist dat het verdriet van de jongen zinloos was, kon hij het wel begrijpen. Segovax’ gevoel van verlies raakte de druïde meer dan de jongen had durven dromen. Troostend legde hij zijn hand op de schouder van de jongen en beval hem: ‘Breng me je vaders zwaard.’ Een poos later kwam Segovax met het zwaard, waarna de oude man het zwaard met een enorme slag op de steen in stukken brak.

Dit breken van het zwaard was een ritueel bij de Kelten. Vervolgens nam de druïde de twee helften van het zwaard, legde een hand op de schouder van de jongen en wierp met de andere hand de stukken met een grote boog in de stroom. Segovax zag ze in het water verdwijnen. ‘Heb geen verdriet meer,’ zei de druïde. ‘Voortaan zal de rivier je vader zijn.’ En de jongen, die geen woord kon uitbrengen, begreep wat hij bedoelde.

Eveneens van Edward Rutherford:

New York

Parijs

*Dit werk is opgedragen aan de conservatoren en de
stafmedewerkers van het Museum of London*

Edward Rutherfurd

Eerste druk in deze uitvoering, mei 2015

Oorspronkelijke titel: *London*

Copyright © 1997 by Edward Rutherfurd

Copyright © 2015 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Dit boek is eerder verschenen bij Unieboek

Vertaling: Servaas Goddijn

Met dank aan Fien Volders

Omslagontwerp: Wil Immink Design

Omslagbeeld: ©Thinkstock

Opmaak binnenwerk: Hans Gordijn, Baarn

ISBN 978 90 2613 817 1

ISBN e-book 978 90 2613 818 8

NUR 302

www.uitgeverijdefontein.nl

De personen in deze roman (met uitzondering van de historische personages) zijn door de auteur bedacht. Zie voor een verdere toelichting omtrent het (fictieve) gebruik van historische gebeurtenissen en bestaande plaatsen het Dankwoord van de auteur aan het eind van deze uitgave.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.